

รายวิชา ศิลปะ (นาฏศิลป์)

รหัสวิชา ศ๒๒๑๐๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

เรื่อง รำวงมาตรฐาน (๑)

ครูผู้สอน ครูโชติกา สมพงษ์

ครูนันท์วัน ทองทิพย์

เรื่อง รำวงมาตรฐาน (๑)

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

ร่างมาตรฐาน กรมศิลปากร

เผยแพร่โดย Phumipat Chaiyara

เผยแพร่วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๘

ที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=S3xDNYaCwz4>

คำถามชวนคิด

นักเรียนคิดว่า การแสดงที่นักเรียน
ได้ศึกษาอยู่นั้น คือการแสดงอะไร
และมีทั้งหมดกี่เพลง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบรำวงมาตรฐาน
๒. นักเรียนสามารถอธิบายประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบรำวงมาตรฐานได้

ประวัติความเป็นมาของรำวงมาตรฐาน

รำวงมาตรฐาน มีวิวัฒนาการจากการเล่นรำโทน เป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวบ้าน การรำและร้องสนุกสนาน ไม่มีแบบแผน โดยรำเป็นวงกลมรอบครกตำข้าว

ต่อมาเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ.๒๔๘๒ - ๒๔๘๗) ขณะนั้นผู้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี คือ จอมพล ป. (แปลก) พิบูลสงคราม เศรษฐกิจตกต่ำรัฐบาลมีคำสั่งให้ประชาชนงดการจัตมหรสพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก

ขณะเดียวกัน การเล่นรำโทน กลับได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในหมู่ประชาชน นายกรัฐมนตรีได้ตระหนักถึงการละเล่นรื่นเริงประจำชาติ และภัยคุกคามด้านวัฒนธรรม จึงมีการปรับเปลี่ยนพัฒนาการเล่น “รำโทน” มาเป็น “รำวง”

ได้มอบหมายให้กรมศิลปากร ปรับปรุงการเล่นรำโทนให้เป็นแบบฉบับของนาฏศิลป์ไทย โดยปรับปรุงทั้งเพลงร้อง ลีลาท่ารำ และการแต่งกายให้เป็นมาตรฐาน ทำนองเพลงสามารถบรรเลงได้ทั้งวงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล และบรรจุท่ารำจากแม่บท ศิลปะแบบราชสำนัก มากำหนดเป็นท่ารำเฉพาะแต่ละเพลงอย่างเป็นแบบแผน

เนื้อร้องและทำนองเพลง

ท่านจมีนมานิตย์นเรศ (นายเฉลิม เศวตนันท์) แต่งเนื้อร้องจำนวน ๔ เพลง และ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม แต่งเนื้อร้องเพิ่มอีก ๖ เพลง ส่วนทำนองเพลงทั้ง ๑๐ เพลง กรมศิลปากร และกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้แต่ง

ทำร่ำ บรรจุทำร่ำจำนวน ๑๔ ทำร่ำ โดย นางลมุล ยมะคุปต์ นางมัลลิกะ ประภัสร์ และนางศุภลักษณ์ ภัทรนาวิกและ ครูผัน โมรากุล ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ เพลงร่ำวงมาตรฐาน ๑๐ เพลง ได้รับการบรรจุทำร่ำ ดังนี้

เพลง

ทำรำ

๑. เพลงงามแสงเดือน → ทำสอดสร้อยมาลา
๒. เพลงชาวไทย → ทำชักแป้งผัดหน้า
๓. เพลงรำมาชิมารำ → ทำรำสาย
๔. เพลงคืนเดือนหงาย → ทำสอดสร้อยมาลาแปลง

เพลง

๕. เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ

๖. เพลงดอกไม้ของชาติ

๗. เพลงหญิงไทยใจงาม

ท่ารำ

ท่าแขกเต้าเข้ารัง และท่า
ผาลาเพียงไหล

ท่ารำยั่ว

ท่าพรหมสีหน้า และ
ท่ายุงฟ้องหาง

เพลง

๘. เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า

ทำช่างประสานงาน และ
ทำจันทร์ทรงกลด

๙. เพลงยอดชายใจหาญ

(หญิง) ทำชะนีร้ายไม้
(ชาย) ทำจ้อเพลิงกาฬ

ทำรำ

เพลง

๑๐. เพลงบูชานักรบ

ท่ารำ

เที่ยวที่ ๑

(หญิง) ท่าขัดจางนาง

(ชาย) ท่าจันทร์ทรงกลด

เที่ยวที่ ๒

(หญิง) ท่าล่อแก้ว

(ชาย) ขอแก้ว

ดนตรี

บรรเลงเพลงประกอบโดยใช้ทั้งวงปี่พาทย์ไม้นวม ได้แก่

๑. ขลุ่ย

๒. ระนาดเอก

๓. ซ้องวงใหญ่

๔. ซออู้

๕. ตะโพน

๖. กลองแขก

๗. ฉิ่ง หรือวงดนตรีสากล

ทั้งนี้ต้องมีโขนตีประกอบจังหวะ

รูปแบบและลักษณะการแสดงรำวงมาตรฐาน

๑. ผู้แสดงชายและหญิงเดินออกมาเป็นแถวตรง หันหน้าเข้าหากัน
ต่างฝ่ายทำความเคารพด้วยการไหว้
๒. แปรแถวเป็นวงกลม (แบบทวนเข็มนาฬิกา) ทำความเคารพกัน
อีกครั้งและเริ่มรำตามบทร้อง
๓. เมื่อรำจบบทร้องในเพลงบุษานักรบ หันหน้าเข้าหาผู้
ทำความเคารพด้วยการไหว้ ก่อนออกจากวง

เครื่องแต่งกาย มี ๕ รูปแบบ

แบบชาวบ้าน

แบบรัชกาลที่ ๕

แบบสากลนิยม

แบบราตรีสโมสร

เพลง คืบเดือนหงาย

คำร้อง จมื่นมานิตยัณเรศ (นายเฉลิม เศวตนันท์)

ทำนอง อาจารย์มนตรี ตราโมท

ยามกลางคืนเดือนหงาย

เย็นอะไรก็ไม่เย็นจิต

เย็นร่มธงไทยปกไปทั่วหล้า

เย็นพระพายโบกพริ้วปลิวมา

เท่าเย็นผูกมิตรไม่เบื่อบระอา

เย็นยี่งน้ำฟ้ามาประพรมเอย

เพลง คีนเดือนหงาย

ความหมายของเพลง

ในเวลากลางคืน ซึ่งเป็นคืนเดือนหงาย มีลมพัดมา รู้สึกเย็นสบาย ความสบายกายนี้ ยังไม่เท่ากับความสบายใจจากการที่ได้ผูกมิตรกับผู้อื่น และความสงบร่มเย็นของประเทศไทยที่มีเอกราชเปรียบดังฝนที่ตกโปรยปรายลงมาทั่วพื้นแผ่นดิน ทำให้ร่มเย็นกันทั่วไป

ลักษณะท่ารำ

ท่าสอดสร้อยมาลาแปลง

- ท่าเตรียมโดยยืนเท้าชิดกัน มือทั้งสองแนบลำตัว
- เริ่มเพลง มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับหงายที่ชายพก เอียงซ้าย
เท้าขวาวางหลังตรงคำว่า “เดือนหงาย”
เท้าขวาเหยียบบนหนักลงไปตรงคำว่า “เย็น” แล้วก้าวซ้ายตรงคำว่า
“พระพาย” ก้าวขวาตรงคำว่า “พลีว” แล้วเท้าซ้ายวางหลัง
ตรงคำว่า “มา”

ลักษณะท่ารำ

ท่าสอดสร้อยมาลาแปลง

- มือซ้ายยกขึ้นไปตั้งวงบน มือขวา
ลดวงลงแล้วพลิกข้อมือเป็นจีบหงาย
ที่ชายพก เอียงขวา
- ทำเช่นนี้สลับกันจนจบเพลง
(เอียงศีรษะข้างมือจีบและเท้าที่
วางหลังก็ข้างเดียวกับมือจีบเสมอ)

เพลง คินเดียนหงาย

สื่อวีดิทัศน์นี้ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

เพลงคืนเดือนหงาย

เผยแพร่โดย AOMMERZ LALITA

เผยแพร่วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=XWMZSJRu9us>

กิจกรรม

ปฏิบัติชิ้นงาน แผ่นพับเรื่องรำวงมาตรฐาน

คำชี้แจง : ให้นักเรียนนำเสนอเนื้อหาของรำวงมาตรฐานและตกแต่งลงในแผ่นพับให้สวยงามโดยทำแผ่นพับนำเสนอใน หัวข้อดังนี้

- ประวัติความเป็นมา
- เพลง และท่ารำ
- ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง
- เครื่องแต่งกายนักแสดง

<p>ประวัติความเป็นมา</p> <p>๑</p>	<p>ดนตรี-เพลง</p> <p>๒</p>	<p>ท่ารำ</p> <p>๓</p>	<p>การแต่งกาย</p> <p>๔</p>	<p>ผู้จัดทำ</p> <p>๕</p>	<p>ร่างมาตรฐาน</p> <p>๖</p>
-----------------------------------	----------------------------	-----------------------	----------------------------	--------------------------	---

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง

รำวงมาตรฐาน (๒)

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบความรู้ เรื่อง รำวงมาตรฐาน

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th